

การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า สำหรับผู้สูงอายุในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

THE DEVELOPMENT OF SLOW TOURISM PROGRAMS FOR ELDERLY TOURIST IN CHACHOENGSAO

ศุภสิทธิ์ เลิศบัวสิน¹
Supasit Lertbuasin¹

Received 7 November 2021

Revised 24 June 2022

Accepted 27 June 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าสำหรับผู้สูงอายุ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยสูงอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 385 คน การเก็บข้อมูลแบบสุ่มตามความสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ การทดสอบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มตัวอย่างแบบอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย การสำรวจสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 47 แห่ง จากการลงพื้นที่สังเกตสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถนำเสนอเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุแบบเนิบช้า จำนวน 24 แห่ง จากผลการทดสอบสมมติฐาน สามารถนำเสนอเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกระดับอายุ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา สามารถแนะนำแก่นักท่องเที่ยวทุกเพศ และทุกช่วงอายุ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแนะนำแก่นักท่องเที่ยวทุกเพศ และทุกช่วงอายุ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถแนะนำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกเพศ แต่ควรแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 60-75 ปี แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถแนะนำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกเพศ ควรแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 76-80 ปี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีความต้องการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย และควรแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 60-65 ปี และ นักท่องเที่ยวในช่วงอายุ 71-80 ปี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีความต้องการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย และ ควรแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 71-80 ปี

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวแบบเนิบช้า ผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยว

¹ อาจารย์, ดร., วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Lecturer, DBA., Graduate School of Commerce, Burapha University

Corresponding Author Email: supasit@go.buu.ac.th

Abstract

The research objectives are 1) to explore suitable tourist spots, 2) to study tourists' behavior and develop slow tourism programs for elderly tourists. This research is the quantitative method by distributing questionnaire with 385 Thai elderly tourists equal to and over 60 years by convenience sampling. The data analysis is descriptive statistics as frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics as independent sample t-test, ANOVA F-test. The results illustrate that from observing 47 places of attraction in Chachoengsao, there were 24 places which can be the destinations for elder tourists. Hypothesis solving stated that the suitable programs for elderly tourist were religious place which can offer for all genders and ages. Agricultural places can be offered in travelling route for all genders but suitable for tourists whose age between 60-75 years old. Medical places can be offered in the route as well for all genders but suitable for tourists whose age between 76-80 years old. Female tourists were interested in historical places more than male tourists and it should be offered to tourists whose age between 65-70 years old and 71-80 years old. Natural places had more desire for female than male tourist and it should be offered for tourists whose age between 71-80 years old.

Keywords: Slow Tourism, Elderly Tourists, Tourist

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเป็นบทบาทสำคัญอย่างมากในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดผลประโยชน์อันมหาศาลต่อประเทศ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ (หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561) จากการสำรวจของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) จากสถิติปี พ.ศ. 2559-2560 พบว่า การท่องเที่ยวในภาพรวมในประเทศไทย มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ในปี พ.ศ. 2563 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ไปทั่วโลก โดยเริ่มมีการจำกัดการเดินทางของนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยในไตรมาสสองของปี 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 75-80 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่ผ่านมา (Marketeer, 2563)

นโยบายของภาครัฐได้มีการวางแผนเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในทุกภูมิภาค ด้วยการนำเสนอความหลากหลายของกิจกรรมที่สร้างสรรค์และตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ จากสถานการณ์ภาวะผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นทั่วโลก ที่จะเพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 26 ในปี 2050 (Haub, 2011) กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่จะสร้างรายได้ให้กับสถานที่ท่องเที่ยว (Schroder & Widmann, 2007) ดังนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนต้องสร้างกลยุทธ์ในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวสูงอายุให้มาท่องเที่ยว (Sedgley, Pritchard & Morgan, 2001)

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาในด้านของการท่องเที่ยวเนื่องจากอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ฉะเชิงเทราหรือที่เรียกว่าเมืองแปดริ้วเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านวัฒนธรรมและทรัพยากรทางธรรมชาติ โดดเด่นด้วยการ

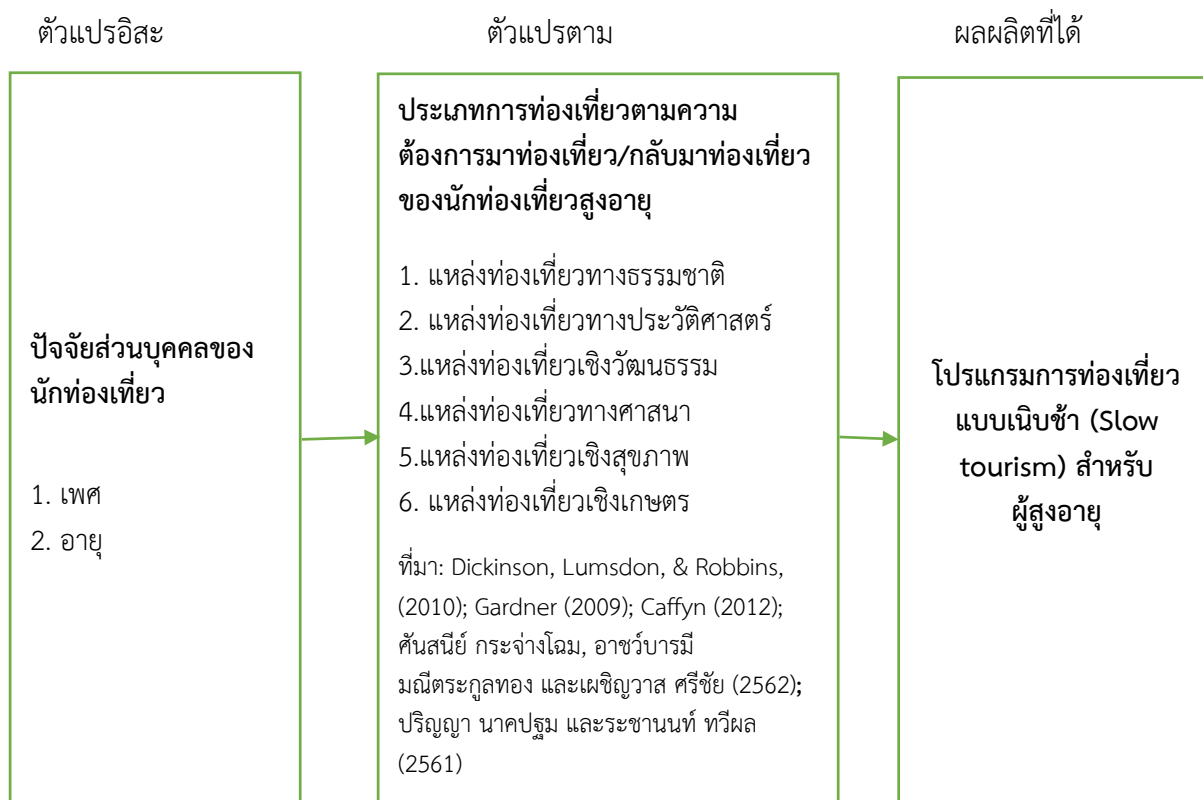
เป็นเมืองเก่าแก่มากมีน้ำบางปะกง มีวัดโสธรวรารามวรวิหารเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวมากมาย ด้วยเหตุนี้ โดยในแผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดวิสัยทัศน์ของจังหวัดว่า “ศูนย์กลางแห่งบูรพาภิวัตน์สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ฐานอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมโดดเด่น เป็นเลิศสินค้าเกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมได้มาตรฐาน สังคมเป็นสุข”

แม้ว่าจังหวัดฉะเชิงเทราจะมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย แต่สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งก็ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวยังต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะการให้บริการกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ การที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มต้องมีการจัดโปรแกรมคัดสรรสถานที่ท่องเที่ยวให้เหมาะสม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและกลับมาเยี่ยมเยือน งานวิจัยครั้งนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทรา วางแผนโปรแกรมการท่องเที่ยว และศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการมาท่องเที่ยว/กลับมาท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีระดับอายุแตกต่างกัน มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ประโยชน์เชิงนโยบาย การบริหารจากการได้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ในเขต จ.ฉะเชิงเทรา ที่จะเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในการนำไปกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวและได้แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow tourism)

การท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow Tourism) นั้นสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ตามคุณลักษณะของการเดินทาง Dickinson, Lumsdon, & Robbins (2010) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวแบบเนิบช้าต้องเน้นไปที่เรื่องรูปแบบการคมนาคมที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ไม่เร่งรีบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สำรวจแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น สัมผัสวิถีชีวิตของผู้คน และดื่มด่ำกับการกินอาหารท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้เพื่อสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่มีปัจจัยด้านจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวแบบเนิบช้า จะตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบเร่งรีบ (fast travel modes) ที่นักท่องเที่ยวมีเวลาจำกัด ต้องเร่งรีบในการเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ที่จะได้พบได้ในลักษณะการท่องเที่ยวแบบ Mass tourism

McCabe (2009) ได้ระบุว่า เป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า มี 2 ประการ คือ เพื่อการฟื้นฟูจิตใจ (revitalization) เป็นเป้าหมายที่ส่งผลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และการเติมเต็มชีวิต (self-enrichment) Pearce and Lee (2005)

แนวคิดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้ระบุว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การท่องเที่ยวแบบเนิบช้าเป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่ต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่รีบเร่งสามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนาน สามารถใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานกว่าปกติ นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่และคุ้มค่า (วาริชต์ มัธยมบุรุษ, 2554)

แต่อย่างไรก็ดี การที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จะให้บริการผู้สูงอายุได้นั้น ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ เช่น ความพร้อมในด้านการให้บริการอำนวยความสะดวกด้านการจัดบริการด้านการจัดกิจกรรม การเดินทางเข้าถึงที่สะดวก สร้างความประทับใจให้ผู้สูงอายุเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2548)

กมลพร มูลอำมาตย์ (2556) แสดงไว้ว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวสูงอายุ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยกิจกรรมที่ปฏิบัติธรรม คือ ไหว้พระสวดมนต์ หรือการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติ การเดินทางจะใช้รถยนต์ส่วนตัว เดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ย 4 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายใน

การเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 1,000 บาท ช่วงเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยว คือ ตามสะดวกในขณะที่ กุลวดี แก้วกล้า (2550); เกษรา เกิดมงคล (2546); และ ข้าวทิพย์ อ่อนอรุณ (2553) มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนท่องเที่ยวภายในประเทศ ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วางแผนท่องเที่ยวด้วยตนเอง มีครอบครัวและญาติช่วยแนะนำ ร่วมเดินทางและตัดสินใจเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว มีค่าใช้จ่ายค่าพาหนะมากที่สุด ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง คือ 2,501-5,000 บาท เดินทางในฤดูกาลท่องเที่ยวหรือโอกาสพิเศษหรือวันหยุดเดินทางประมาณปีละ 1-2 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 1-3 วัน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน เช่น การแค่วันหรือต้องใช้เวลาให้พักก่อนไปอีกสถานที่หนึ่ง กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการติดเชื้อทางเดินอาหาร (Mengyang & Furong, 2009) และนอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอจุดเด่นของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย ส่วนสินค้าระลึกต้องเป็นของที่สามารใช้ป็นเครื่องประดับบ้านได้ และราคาไม่แพงแต่ดูดี เพื่อให้เป็นของที่ระลึกแก่บุคคลอื่นและเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน (วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ, 2554)

ดังนั้นผู้วิจัยได้แนวคิดในการจัดโปรแกรมสำหรับผู้สูงอายุว่า การจัดโปรแกรมให้ผู้สูงอายุต้องมีกิจกรรมเกี่ยวกับ ชี้อប់ปิ้ง ตามห้างสรรพสินค้า สถานที่ต่าง ๆ การเที่ยวชมเมือง (City tour) การเที่ยวชมสถานที่ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ และการรับประทานอาหารตามร้านอาหาร ผู้สูงอายุจะไม่ชอบกิจกรรมการผจญภัยหรือกิจกรรมด้านกีฬา การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวจึงต้องให้ความสำคัญกับ ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การประกันสุขภาพ ราคา และการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่รวมค่าโรงแรมและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่คุ้มค่างบเงินที่จะจ่าย และในการจัดโปรแกรมต้องคำนึงถึง จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางและระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่ท่องเที่ยววัดโสธรวรารามและวัดสมานรัตนารามที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด ใช้วิธีการคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran (1997) ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 คิดขนาดค่าความคลาดเคลื่อน (e) ที่ ร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 385 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก (Convenience Sampling)

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามจะนำมาทดสอบสมมติฐาน เพื่อการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับช่วงอายุของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ตามที่ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2546) ได้ระบุถึง การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวว่าการวางแผนการจัดรายการนำเที่ยวซึ่งต้องเป็นไปตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมายและคุณลักษณะของลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกจัดโปรแกรมจำแนกกลุ่มอายุของนักท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Trustworthiness) ที่ใช้เก็บข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในการพิจารณา

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และการนำแบบสอบถามมาดำเนินการทดสอบความเชื่อมั่น (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ .776 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพาพิจารณาความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1 ใช้ Independent sample t-test สมมติฐานที่ 2 ใช้ ANOVA F-test

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 56.10 และเพศชายจำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 43.90 ส่วนใหญ่อายุ 66-70 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 สถานภาพสมรส จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 61.60 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 336 คน คิดเป็นร้อยละ 87.30 เกษียณอายุไม่ได้มีอาชีพเสริม จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 รายได้ต่อเดือน (โดยรวมเงินบำนาญและเงินที่ได้รับจากบุตรหลาน และรายได้อื่น ๆ) ต่ำกว่าและเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50

พฤติกรรมในการมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีช่วงเวลาที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา วันเสาร์ – วันอาทิตย์ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 62.90 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา มากกว่า 3,000 บาท จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.40 ผู้ที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ครอบครัว จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 90.10 มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการมาท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 มีการค้นหาข้อมูลแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ เพื่อน/คำแนะนำจากคนรู้จัก จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80 เดินทางท่องเที่ยวแบบ ไป-กลับภายในวันเดียวกัน จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 80.30 โดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 96.60

ความต้องการมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับปานกลาง และถ้าแบ่งตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องการมาเที่ยวนั้น พบว่า อันดับหนึ่งคือ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา การเที่ยววัด โบสถ์ ค่าเฉลี่ย 3.67 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ประเพณี ค่าเฉลี่ย 3.39 อยู่ในระดับมาก แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชมสวนเกษตร ฟาร์ม ค่าเฉลี่ย 3.10 อยู่ในระดับปานกลาง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ค่าเฉลี่ย 3.02 อยู่ในระดับปานกลาง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 2.72 อยู่ในระดับปานกลาง และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สปา ค่าเฉลี่ย 2.56 อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการมาท่องเที่ยว/กลับมาท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการในการกลับท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามเพศ

ความต้องการในการกลับ ท่องเที่ยวจังหวัด ฉะเชิงเทรา	เพศ	n	$\bar{x}$	SD	t	p-value
แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา	ชาย	169	3.60	0.89	-1.31	0.192
	หญิง	216	3.72	1.15		
แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	ชาย	169	3.41	1.26	0.38	0.702
	หญิง	216	3.37	1.00		
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ชาย	169	3.07	1.09	-0.50	0.617
	หญิง	216	3.13	1.01		
แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์	ชาย	169	2.84	1.28	-2.57	0.010*
	หญิง	216	3.16	1.15		
แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ	ชาย	169	2.59	1.32	-2.40	0.017*
	หญิง	216	2.90	1.16		
แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ชาย	169	2.46	1.22	-1.44	0.149
	หญิง	216	2.64	1.20		

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการในการกลับท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ Independent sample t-test ในการทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการทดสอบพบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินักท่องเที่ยวเพศหญิงมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นน้อยกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย จึงสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถนำเสนอเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกเพศ แต่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีความต้องการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีระดับอายุแตกต่างกัน มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการมาท่องเที่ยว กลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามอายุ

ความต้องการมาท่องเที่ยว/ กลับมาท่องเที่ยว		n	$\bar{x}$	SD	F	p-value
แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา	60-65 ปี	157	3.64	0.92	1.33	0.258
	66-70 ปี	131	3.68	0.81		
	71-75 ปี	59	3.81	0.91		
	76-80 ปี	26	3.59	0.59		
	มากกว่า 80 ปี	12	3.21	1.13		

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการมาท่องเที่ยว กลับมาท่องเที่ยว จังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามอายุ (ต่อ)

ความต้องการมาท่องเที่ยว/ กลับมาท่องเที่ยว		n	$\bar{x}$	SD	F	p-value
แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	60-65 ปี	157	3.42	1.14	1.22	0.299
	66-70 ปี	131	3.26	1.17		
	71-75 ปี	59	3.36	1.13		
	76-80 ปี	26	3.73	0.80		
	มากกว่า 80 ปี	12	3.66	0.35		
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	60-65 ปี	157	3.05	0.94	3.15	0.014*
	66-70 ปี	131	3.07	1.16		
	71-75 ปี	59	3.09	1.04		
	76-80 ปี	26	3.78	0.69		
	มากกว่า 80 ปี	12	2.80	1.30		
แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์	60-65 ปี	157	3.14	1.25	3.33	0.011*
	66-70 ปี	131	2.72	1.23		
	71-75 ปี	59	3.28	1.06		
	76-80 ปี	26	3.23	0.90		
	มากกว่า 80 ปี	12	3.00	1.44		
แหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ	60-65 ปี	157	2.79	1.20	4.09	0.003*
	66-70 ปี	131	2.51	1.34		
	71-75 ปี	59	3.90	1.11		
	76-80 ปี	26	3.34	0.85		
	มากกว่า 80 ปี	12	2.41	1.29		
แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	60-65 ปี	157	2.54	1.17	3.62	0.007*
	66-70 ปี	131	2.54	1.32		
	71-75 ปี	59	2.40	1.10		
	76-80 ปี	26	3.38	0.94		
	มากกว่า 80 ปี	12	2.16	1.11		

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามความต้องการมาท่องเที่ยว กลับมาท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามอายุ โดยใช้สถิติ ANOVA F-test ในการทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการทดสอบพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับอายุแตกต่างกันมีความต้องการมาท่องเที่ยว กลับมาท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน แต่มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทราตามแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถนำเสนอเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกระดับอายุ และทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนเพื่อศึกษาว่าผู้สูงอายุในช่วงอายุที่แตกต่างกันมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวแตกต่างกันในบางประเภทของ

การท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 60-75 ปี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 60-65 ปี และ นักท่องเที่ยวในช่วงอายุ 71-80 ปี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 71-80 ปี และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 76-80 ปี

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ จากผลการวิจัย สามารถจัดกลุ่มโปรแกรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของผู้สูงอายุเป็นต้นว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวทุกเพศ และทุกช่วงอายุ สามารถนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวทุกเพศ และทุกช่วงอายุ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถนำเสนอเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกเพศ แต่ควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 60-75 ปี แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถนำเสนอเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุทุกเพศ ควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 76-80 ปี แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีความต้องการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย และควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 60-65 ปี และ นักท่องเที่ยวในช่วงอายุ 71-80 ปี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยวเพศหญิงจะมีความต้องการท่องเที่ยวสูงกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย และควรนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุ 71-80 ปี การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะกลุ่ม การจัดโปรแกรมให้ผู้สูงอายุต้องมิกิจกรรมเกี่ยวกับ ชีวปิ้ง ตามห้างสรรพสินค้า/สถานที่ต่าง ๆ การเที่ยวชมเมือง (City tour) การเที่ยวชมสถานที่ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ และการรับประทานอาหารตามร้านอาหาร ผู้สูงอายุจะไม่ชอบกิจกรรมการผจญภัยหรือกิจกรรมด้านกีฬา การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวจึงต้องให้ความสำคัญกับ ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความสนุกสนานเพลิดเพลิน สอดคล้องกับฉลองศรีพิมลสมพงศ์ (2548) ที่ได้ระบุว่า การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่มากกว่าคนปกติที่ยังอยู่ในช่วงอายุที่แข็งแรง กิจกรรมการท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ๆ ต้องมีความเหมาะสม และกรมการท่องเที่ยว (2555) ได้ระบุเช่นกันว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุควรมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง และแผนรองรับในกรณีฉุกเฉิน ชุดปฐมพยาบาลที่มีคุณภาพไม่หมดอายุและจัดเตรียมไว้ในจุดที่เหมาะสมพร้อมใช้งานมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายสถานพยาบาลสามารถให้บริการสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อถึงสถานที่ท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางลาด ที่จอดรถเฉพาะ รถเข็น ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจากการลงพื้นที่สำรวจในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ถึงแม้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวจะมีความน่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุแล้ว แต่ในหลาย ๆ สถานที่ยังต้องมีการพัฒนาการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ สถานที่ท่องเที่ยวยังขาดเรื่องการบริการรถเข็น การทำทางลาดมีแค่เพียงบางจุด ห้องน้ำมีให้บริการแต่ไม่ได้แยกห้องน้ำพิเศษไว้ เป็นต้น ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ต้องมีการจัดทำงบประมาณเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณที่ได้มาจะมาจากการบริจาคหรือการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐสามารถสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพราะจากผลการวิจัย นักท่องเที่ยวที่มีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ อีกในระดับปานกลาง การประชาสัมพันธ์จะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ ชลวิทย์ เจริญจิตต์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ควรมีการผลักดันนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น บันได ห้องน้ำ ที่พัก

เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ สุรชาติ สินวรรณ และณัฐบดี วิริยาวัฒน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและพิการ ตลาดน้ำตลิ่งชัน พบว่า ควรมีการออกแบบ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและพิการ

การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทราสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ

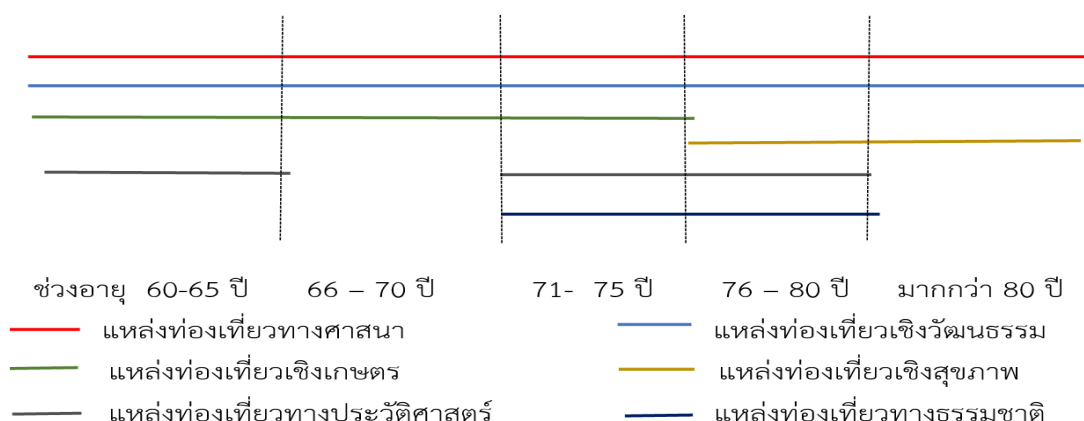
โปรแกรมที่ 1 ผู้สูงอายุ อายุ 60-65 ปี ประกอบด้วย การท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดโพธิ์บางคล้า อนุสรณ์สถานพระสุปเจดีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วัดปากน้ำโจ้โล้ หมู่บ้านน้ำตาลสด เทวสถานอุทยานพระพิฆเนศ วัดโพธิ์ใหญ่ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โปรแกรมที่ 2 ผู้สูงอายุ อายุ 66-70 ปี ประกอบด้วย การท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดจีนประชาสโมสร (วัดเล่งฮกยี่) ตลาดบ้านใหม่ร้อยปี (อาหารท้องถิ่น กิจกรรมชุมชน) หมู่บ้านน้ำตาลสด วัดโพธิ์บางคล้า วัดปากน้ำโจ้โล้ โคโคควบอย

โปรแกรมที่ 3 ผู้สูงอายุ อายุ 71-75 ปี ประกอบด้วย การท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดจีนประชาสโมสร (วัดเล่งฮกยี่) ตลาดน้ำบางคล้า (อาหารท้องถิ่น กิจกรรมชุมชน) ล่องเรือรอบเกาะลัด หมู่บ้านน้ำตาลสด อนุสรณ์สถานพระสุปเจดีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน วัดโพธิ์บางคล้า วัดปากน้ำโจ้โล้ โคโคควบอย

โปรแกรมที่ 4 ผู้สูงอายุ อายุ 76-80 ปี ประกอบด้วย การท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร กำแพงเมืองโบราณ ตลาดบ้านใหม่ร้อยปี วัดโพรงอากาศ ล่องเรือรอบเกาะลัด เรนโบว์โรคยา

โปรแกรมที่ 5 ผู้สูงอายุ อายุมากกว่า 80 ปี ประกอบด้วย การท่องเที่ยวประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดสมานรัตนาราม ตลาดน้ำบางคล้า วัดปากน้ำโจ้โล้ เรนโบว์โรคยา

ภาพที่ 2 ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับโปรแกรมการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ของจังหวัดให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น เมื่อมีมาตรการหลวงพ่อโสธรแล้ว สามารถใช้เส้นทางเพื่อไปยังตลาดบ้านใหม่ 100 ปี หรือวัดจีนประชาสโมสร
2. สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดฉะเชิงเทราต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการนักท่องเที่ยวสูงอายุ ได้แก่ การจัดหาสถานที่จอดรถ โดยการท่าเรือหมายถึงพิเศษสำหรับให้เป็นที่พักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ การทำทางลาดให้ครบถ้วนในแต่ละจุด การจัดห้องน้ำพิเศษสำหรับผู้สูงอายุซึ่งเป็นโถงที่ผู้สูงอายุจะสามารถนั่งทำธุระได้อย่างสะดวก และมีป้ายบอกแสดงไว้อย่างชัดเจน
3. การจัดบริการด้านการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุ สถานที่ท่องเที่ยวอย่าง เช่น ตลาดน้ำบางคล้า ตลาดบ้านใหม่ 100 ปี และตลาดคลองสวน 100 ปี อาจมีการจัดมุกกิจกรรมไว้ให้ผู้สูงอายุไว้พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งอาจมีกิจกรรมหรือมีเพลงฟังสบาย ๆ ให้รู้สึกผ่อนคลายขณะที่นั่งพัก
4. การจัดเตรียมเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลเรื่องความปลอดภัยในสถานที่และมีเจ้าหน้าที่ที่จะอำนวยความสะดวก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษานักท่องเที่ยวสูงอายุที่เป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งจะมีบางประเด็นของพฤติกรรมและความต้องการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากผู้สูงอายุชาวไทย และจังหวัดฉะเชิงเทรามีอาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์และรสชาติอร่อยควรทำการศึกษาเฉพาะเจาะจงไปที่เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการบริโภคอาหารในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

ประกาศขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สัญญาขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย เงินรายได้ส่วนงาน เงินกองทุนวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 สัญญาเลขที่ GSCR 2/2562

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร มูลอามาตย์. (2556). การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- กรมการท่องเที่ยว. (2555). การบริการนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุและครอบครัวที่มีเด็กเล็กและสตรีมีครรภ์. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th/assets/portals/1/news/839/1.pdf>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). รายงานประจำปี 2560. สืบค้นจาก https://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/TAT_ANNUAL_REPORT/TAT%202017%20Annual%20Report%20DoubleSideLow-Res.pdf
- กุลวดี แก้วกล้า. (2550). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของข้าราชการเกษียณอายุ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- เกษรา เกิดมงคล. (2546). **รูปแบบการดำเนินชีวิต การแสวงหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของคนวัยทำงาน**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ข้าวทิพย์ อ่อนอรุณ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2546). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). **การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลวิทย์ เจริญจิตต์. (2562). **การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับผู้สูงอายุ**. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 193-203.
- ปริญญา นาคปทุม และระชานนท์ ทวีผล. (2561). **การพัฒนาคุณภาพงานบริการทางการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ**. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(1), 255-269.
- วาริษฐ์ มัชฌิมบุรุษ. (2554). **แนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง**. ใน รายงานการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554; “การพัฒนาอนาคตชนบทไทย : ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน” 27-29 มกราคม 2554 (น.189-193). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คันสนีย์ กระจำโนม, อาชว์บาร์มี มณีตระกูลทอง และเชษฐาวิลาส ศรีชัย. (2562). **แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติในพื้นที่อารยธรรมล้านนา**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 39(3), 79-90.
- สุรชาติ สินวรรณ และณัฐบดี วิริยาวัฒน์. (2558). **แนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุและพิการ ตลาดน้ำตลิ่งชัน**. วารสารวิจัย มสท., 11(3), 97-116.
- หนังสือพิมพ์ข่าวสด. (6 กุมภาพันธ์ 2561). **กระทรวงท่องเที่ยว ร่วมมือ อพท. ยกขึ้นเมืองรองสร้างรายได้กว่าหมื่นล้าน**. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/economics/news_741622
- Marketeer. (2563). **นักท่องเที่ยวทั่วโลกต่ำสุดในรอบ 15 ปี**. เข้าถึงได้จาก <https://marketeeronline.co/archives/154017>
- Caffyn, A. (2012). Advocating and implementing slow tourism. In T.V. Singh (Ed.), **Critical debates in tourism** (pp. 373-379). Bristol: Channel View.
- Cochran, W. (1997). **Sampling. Techniques** (3rd ed.). New York: Wiley.
- Dickinson, J. E., Lumsdon, L. M., & Robbins, D. (2010). Slow travel: issues for tourism and climate change. **Journal of Sustainable Tourism**, 19(3), 281-300.
- Gardner, N. (2009). A manifesto for slow travel. **Hidden Europe Magazine**, 25, 10-14.
- Haub, C. (2011). **World population aging: Clocks illustrate growth in population under age 5 and over age 65**. Population Reference Bureau. Retrieved from <http://www.prb.org>.

- McCabe, S. (2009). Who Needs a Holiday? Evaluating Social Tourism. **Annals of Tourism Research**, **36**(4), 667-688.
- Mengyang, S., & Furong, C. (2009). **The researches on senior tourism security service criterions**. Tourism Institute of Beijing Union University. P.R.: China.
- Pearce, P. L. & Lee, U. I. (2005). Developing the Travel Career Approach to Tourist Motivation. **Journal of Travel Research**, **43**(3), 226-237.
- Schroder, A., & Wildmann, T. (2007). Demographic change and its impact on the travel industry: oldies-nothing but goldies? In R. Conrady, & M. Buck (Eds.). **Trends and issues in global tourism 2007** (pp.3-17) Berlin Heidelberg: Springer.
- Sedgley, D., Pritchard, A., & Morgan, N. (2001). Tourism and aging: a transformative research agenda. **Annals of Tourism Research**, **32**(2), 422-436.